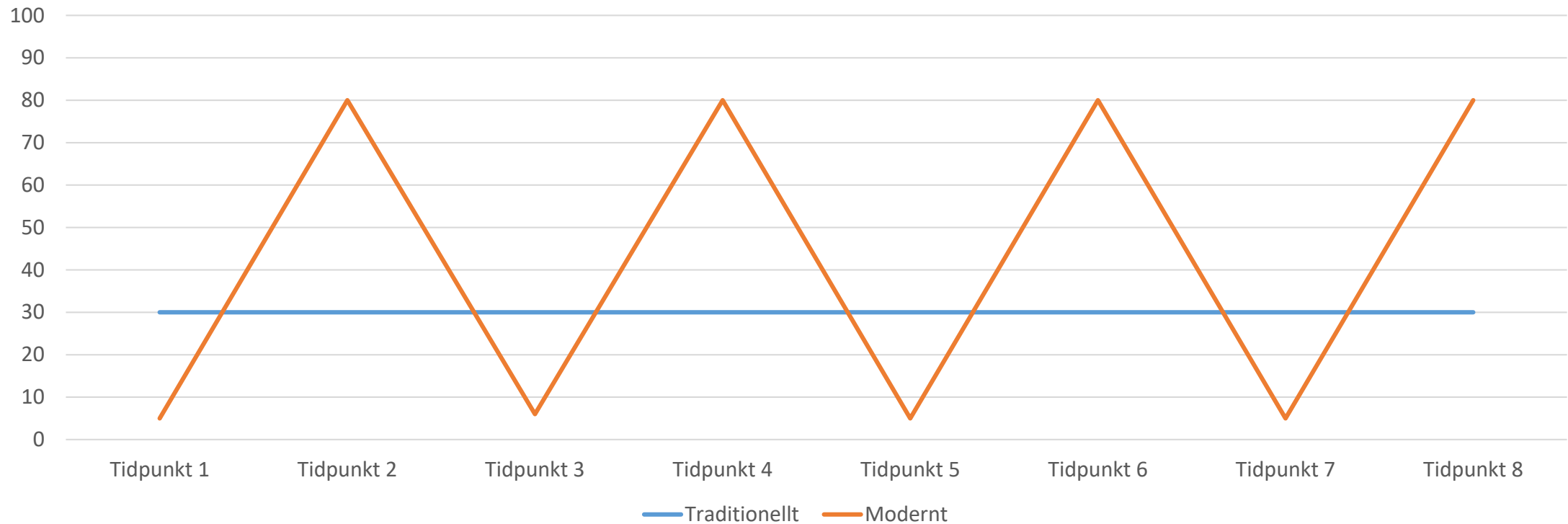

Hur få medborgarna delaktiga i samhället? Lärdomar från deliberativa samtal

Kim Strandberg
Professor i statskunskap
Åbo Akademi, Vasa

Bakgrund: vad betyder delaktighet?

Medborgarnas deltagande: från den konstant aktiva generationen till de spontant aktiva (Ekman & Amnå 2012)

Vad betyder då detta nya deltagande?

- Många medborgare **vill inte delta** i organiserad verksamhet (partier, föreningar etc.) → de deltar när de bryr sig om nåt
- Vi kan **inte förvänta oss** att medborgarna plötsligt vill delta när de blir äldre → detta är en generationsförändring inte en livscykeleffekt (Inglehart & Welzel 2005).
- Vi borde **anpassa** samhällets institutioner så att de bättre fångar upp det förändrade deltagandet → inte skrota det som finns utan lägga till nya komponenter

Vad göra?

- Låta saker växa fram av sig självt (?): se på Fridays for future

Eller försöka bygga nytt top-down:

- Demokratiska innovationer (Smith 2009):
 1. Participatoriska
 - Delta **så ofta** som möjligt
 - T.ex. folkomröstningar, medborgarinitiativ
 2. Deliberativa
 - Delta **så bra** som möjligt
 - T.ex. medborgarråd, medborgardiskussioner, mini-publics

Det viktiga i deliberationer

- Samtalet i fokus (Fishkin 2009):

1. Inklusion
2. Jämlikt deltagande
3. Reflektion
4. Faktabaserad argumentation
5. Dialog inte monolog

→ När dessa fungerar så uppnås positiva effekter...

- a) För medborgarna som deltog i deliberationen
- b) För samhället i stort

Hur går det till i praktiken?

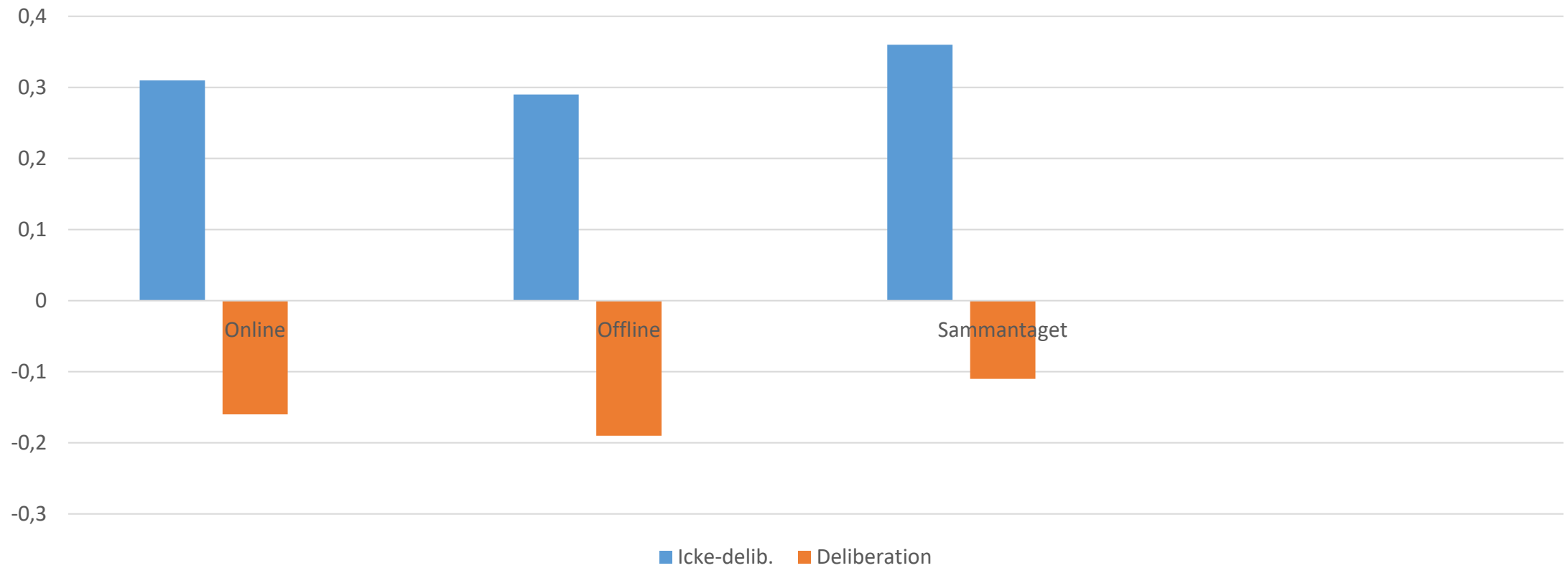
- Invånare bjuds in till diskussionstillfälle, antingen så att vem som helst får komma eller via olika urval
- Diskussionerna sker i smågrupper (max 10 pers.) under ledning av en moderator. Deltagarna får inte välja själva vilken diskussionsgrupp de hamnar i utan valet är helt slumpmässigt.
- Diskussionerna följer regler som ska se till att de viktiga elementen i ett deliberativt samtal uppnås. Målen för diskussionerna kan variera: ibland skall ett beslut tas, ibland vill man nå koncensus, ibland bara ventilera olika tankar och argument.
- Vanligtvis ingår nån slags informationspaket som diskussionsunderlag, ibland finns även en expertpanel innan själva diskussionerna börjar

Ett konkret exempel:

- Strandberg et al. 2019: studie av åsiktpolarisering:
 - Kan deliberation motverka att åsikter polariseras i samtal likasinnade emellan?
 - Över 200 finskspråkiga finländare diskuterade svenska språkets ställning i s.k. åsiktsenkla (för- eller emot); diskussioner både off-line och online.
 - Inom enkla delades deltagarna slumpmässigt in i diskussionsgrupper om antingen följde deliberativa regler och hade moderator, eller, grupper som fick diskutera helt fritt.
 - Vi mätte deltagarnas åsikter om det svenska språket (14 frågor) **före** diskussionerna och **efter** diskussionerna → genom att jämföra dessa kunde vi spåra eventuellt polarisering.

Våra resultat:

Graden av polarisering

Slutsatser:

- Deliberation kan funka bra men är inte det bästa **för allt** eller **för alla**
- Det viktigaste är **inte att hitta ett sätt** som alla ska delta på utan att **hitta flera olika sätt** som används som tillägg till de traditionella
- Och fortfarande ska vi komma ihåg att **målet inte är** att alla måste delta → **det viktiga** är att potentiellt deltagande kan fångas upp